

Parshat Vayera Part 1: What Do we make of Yishmael?

1. בראשית טז

ויאמר לה מלאך ה' הנך הרה וילדת בן וקראת שמו ישמעאל כי שמע ה' אל ענך. (יב) והוא יהיה פרא אדם ידו בכל יד כל בו ועל פני כל אחיו ישכן.

11 And the angel of the LORD said unto her: 'Behold, thou art with child, and shalt bear a son; and thou shalt call his name Ishmael, because the LORD hath heard thy affliction. **12** And he shall be a wild ass of a man: his hand shall be against every man, and every man's hand against him; and he shall dwell in the face of all his brethren.'

2. בראשית פרק כא

ט) ותרא שרה את בן הגר המצרית אשר ילדה לאברהם מצחק. (י) ותאמר לאברהם גורש האמה הזאת ואת בנה כי לא יירש בן האמה הזאת עם בני עם צחק. (יא) וירע הדבר מאד בעיני אברהם על אודת בנו. (יב) ויאמר אלהים אל אברהם אל ירע בעיניך על הנער ועל אמתך כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה כי ביצחק יקרא לך זרע. (יג) וגם את בן האמה לגוי אשימנו כי זרעך הוא. (יד) וישכם אברהם בבקר ויקח לחם וחסמת מים ויתן אל הגר שם על שכמה ואת הילד וישלחה ותלה ותתע במדבר באר שבע. (טו) ויגלו המים מן החמת ותשלח את הילד תחת אחד השיחים. (טז) ותלה ותשב לה מנגד הרחק כמטותי קשת כי אמרה אל אראה במוות הילד ותשב מנגד ותשא את קלה ותבך. (יז) וישמע אלהים את קול הנער ויקרא מלאך אלהים אל הגר מן השמים ויאמר לה מה לך הגר אל תיראי כי שמע אלהים אל קול הנער באשר הוא שם. (יח) קומי שאי את הנער והחזיקי את ידך בו כי לגוי גדול אשימנו. (יט) ויפקח אלהים את עיניה ותרא באר מים ותלה ותמלא את החמת מים ותשק את הנער. (כ) ויהי אלהים את הנער ויגדל וישב במדבר ויהי רבה קשת. (כא) וישב במדבר פארן ותקח לו אמו אשה מארץ מצרים.

11 And the thing was very grievous in Abraham's sight on account of his son. **12** And God said unto Abraham: 'Let it not be grievous in thy sight because of the lad, and because of thy bondwoman; in all that Sarah saith unto thee, hearken unto her voice; for in Isaac shall seed be called to thee. **13** And also of the son of the bondwoman will I make a nation, because he is thy seed.' **14** And Abraham arose up early in the morning, and took bread and a bottle of water, and gave it unto Hagar, putting it on her shoulder, and the child, and sent her away; and she departed, and strayed in the wilderness of Beer-sheba. **15** And the water in the bottle was spent, and she cast the child under one of the shrubs. **16** And she went, and sat her down over against him a good way off, as it were a bow-shot; for she said: 'Let me not look upon the death of the child.' And she sat over against him, and lifted up her voice,

and wept. 17 And God heard the voice of the lad; and the angel of God called to Hagar out of heaven, and said unto her: 'What aileth thee, Hagar? fear not; for God hath heard the voice of the lad where he is. 18 Arise, lift up the lad, and hold him fast by thy hand; for I will make him a great nation.' 19 And God opened her eyes, and she saw a well of water; and she went, and filled the bottle with water, and gave the lad drink. 20 And God was with the lad, and he grew; and he dwelt in the wilderness, and became an archer. 21 And he dwelt in the wilderness of Paran; and his mother took him a wife out of the land of Egypt.

3. בראשית רבה נג:יד

אמר רבי סימון קפצו מלאכי השרת לקטרגו, אמרו לפניו רבון העולמים אדם שהוא עתיד להמית את בניך בצמא אתה מעלה לו באר, אמר להם עכשיו מה הוא, צדיק או רשע, אמרו לו צדיק, אמר להם איני דן את האדם אלא בשעתו

4. רד"ק

(ט) מצחק – כאילו מלעיג על יצחק שגולד מהזקנים.

(יא) וירע הדבר מאד – כי אף על פי שהיה בן האמה בנו היה והיה אוהב אותו כי היה בכורו והיה מרחם עליו כרחם אב על בנים. ובדרך טובה היה הולך, כי הוא גדל עמו ולמדהו דרך ה', כי אפילו לאחרים היה מלמד ומדריך בדרך טובה כל שכן לבנו

5. אבן עזרא

מצחק – כי כן מנהג כל נער. ותקנא בו בעבור היותו גדול מבנה.

6. תוספתא סוטה

אמר רבי שמעון בן יוחאי ארבעה דברים היה רבי עקיבא דורש ודברי נראין מדבריו דרש רבי עקיבא ותרא שרה את בן הגר המצרית אשר ילדה לאברהם מצחק אין צחוק האמור כאן אלא עבודה זרה... ואני אומר חס ושלום שיהי בביתו של אותו צדיק ההוא כך אפשר למי שנאמ' עליו כי ידעתיו למען אשר יצוה וגומר יהא בביתו עבודה זרה וגילוי עריות ושפיכות דמים אלא אין צחוק האמור כאן אלא לענין ירושה שכשנולד אבינו יצחק לאברהם אבינו היו הכל שמחין ואומרין נולד בן לאברהם נולד בן לאברה' נוחל את העולם ונוטל שני חלקים והיה ישמעאל מצחק בדעתו ואומר אל תהו שוטים אל תהו שוטים אני בכור ואני נוטל שני חלקין שמתשובת הדבר אתה למד כי לא יירש בן האמה...

7. רמב"ן

והנכון בעיני שהיה זה ביום הגמל את יצחק וראתה אותו מלעיג על יצחק או על המשתה הגדול, ולכך אמר הכתוב "את בן הגר המצרית" ולא אמר "את ישמעאל" מצחק, וכן אמרה גרש את האמה הזאת ואת בנה, כי אמרה העבד המלעיג על אדוניו חייב הוא למות או להלקותו...

(יא) על אודות בנו - שיצא לתרבות רעה, נפשוטו על שאומרת לו לשלתו, זה לשון רש"י. והנכון בעיני כי הכתוב סיפר בכבוד אברהם ואמר שלא היה הדבר רע מאד בעיניו מפני חשק פילגשו וחפצו בה, ואלו אמרה לו שתגרש האמה בלבד היה עושה כרצון שרה, אבל מפני בנו חרה לו מאד ולא רצה לשמוע אליה...

8. ספורנו

(יב) פְּכָא אָדָם - "פְּכָא" הוא תמור הַבָּר. אָמַר שְׂיִהְיֶה תְּמוֹר בְּמִזְגוֹ מִצַּד הָאֵם הַמְּצֵרִית. פְּאָמְרוּ עַל הַמְּצֵרִים "אֲשֶׁר בָּשָׂר תְּמוּרִים בְּשַׁרְכֶם" (יחזקאל כג, כ), וְשְׂיִהְיֶה תְּמוֹר הַבָּר, בְּהִיּוֹתוֹ שׂוֹכֵן בַּמִּדְבָּר, פְּאָמְרוּ "וַיֵּגְדֵל וַיֵּשֶׁב בַּמִּדְבָּר" (להלן כא, כ). וְשְׂיִהְיֶה "אָדָם" מִצַּד אָבִיו, פְּאָמְרָם זְכוּרָנָם לְבִרְכָה שְׁעָשָׂה יִשְׁמַעְאֵל הַשְּׂבָכָה (בבא בתרא טז, ב).

9. רש"י

פרא אדם - אוהב מדברות לצוד חיות, כמו שכתוב: וישב במדבר ויהי רבה קשת (בראשית כ"א:כ).

ידו בכל - ליסטס.

יד כל בו - הכל שונאין ומתגרין בו.

A WILD MAN - One who loves the open spaces to hunt wild animals, as it is written of him (21:20) "And he dwell in the wilderness and became an archer."
HIS HAND SHALL BE AGAINST EVERY ONE - a highwayman.
AND EVERYONE'S HAND AGAINST HIM - everyone will hate him and attack him.

מצחק - לשון עבודה זרה - שנאמר: ויקומו לצחק (שמות ל"ב:ו); לשון רציחה - יקומו נא הנערים וישחקו לפנינו (שמואל ב' י"ד); לשון גילוי עריות - כמו לשחק בי (בראשית ל"ט:ז). מריב עם יצחק על הירושה ואומר: אני בכור ונוטל פי שנים, ויוצאין לשדה, נטל קשתו ויורה בו חצים...

This means worshipping idols, as it is said in reference of the Golden Calf, (Exodus 32:6) "And they rose up to make merry (לצחק)." Another explanation is that it refers to immoral conduct, just as you say in reference to Potiphar's wife, (Genesis 39:17) "To mock (לצחק) at me." Another explanation is that it refers to murder, as (2 Samuel 2:14) "Let the young men, I pray thee, arise and make sport (וישחקו) before us" (where they fought with and killed one another) (Genesis Rabbah 53)

רבה קשת - יורה חצים בקשת.

יצחק וישמעאל - מכאן שעשה ישמעאל תשובה והזליך את יצחק לפניו, והוא שיבה טובה שנאמרה באברהם.

From this we gather that Ishmael repented of his evil ways

10. Alhatorah.org

The scarcity of information about Yishmael leads commentators to evaluate his character based on clues from those who interact with him, specifically Avraham and

Sarah. In so doing, though, exegetes find themselves in a catch-22. On one hand, it seems inconceivable that Sarah would expel Yishmael had he been an innocent, righteous youth. On the other hand, it is equally troubling to suggest that Avraham could have raised a son that committed terrible crimes.

As a result, the commentators' characterizations of Yishmael run the gamut from innocent to evil. Some exegetes, like Radak, posit that Yishmael was a wholesome youth, and Tzeror HaMor even faults Sarah for banishing him. Rashi, following numerous Midrashim, goes to the opposite extreme, painting an utterly wicked Yishmael and interpreting the various stories in which he appears to match this image. Ramban attempts to strike a balance between the competing factors, depicting a negative, but not villainous Yishmael.